σπουδαιότατο αὐτὸ ζήτημα. *Κανένας δὲν ἐφρόντισε νὰ Ἑλληνοποιήσῃ τὰ παρθεναγωγεῖα μας. Ἀφήνομε τὸ κακὸ νὰ τραβάῃ τὸν δρόμο του, ἀφήνομε τὰ παρθεναγωγεῖά μας νὰ παράγουν τοὺς ἀγλαοὺς τῆς ἡμιμαθείας καρπούς τους καὶ φωνάζομε κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ πῶς ἡ φυλή μας ὅσο πάει καὶ ἐκφυλίζεται, χωρὶς νὰ βλέπουμε πῶς κατρακυλᾶμε ἀκατάσχετοι στὸν ἐκφυλισμό, μόνο καὶ μόνο γιατὶ δὲν ἔχουμε μητέρες νὰ μᾶς συγκρατήσουν, μόνο καὶ μόνο γιατὶ τὰ παρθεναγωγεῖα μας δὲν παρασκευάζουν μητέρες.*

Βγαίνει τόσα χρόνια ἐδῶ μιὰ ἐφημερίδα γιὰ γυναῖκες μὲ πολὺ καλὴ κυκλοφορία καὶ πολὺ καλὰ κέρδη γιὰ τὴν κυρία ποὺ τὴν ἐκδίδει. Κι' ὅμως ἡ ἐφημερίδ' αὐτή, ἐνῷ μποροῦσε κ' ἔπρεπε νᾶχῃ σκοπό της κυριώτερο τῶν παρθεναγωγείων μας τὴν ἀναδιοργάνωσι, κάθεται τόσα χρόνια τώρα κι' ἀνεμοδέρνεται, γιὰ νὰ ἀνδροποιήσῃ τὶς γυναῖκες καὶ κατὰ συνέπειαν νἀπογυναικώσῃ καὶ ὑπογυναικώσῃ τοὺς ἄνδρες.

Η ΑΡΟΔΑΦΝΟΥΣΑ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ

Γιὰ νὰ εὐτυχήσῃ ὁ τόπος μας, ἀγόρευσες ὡραῖες
Καὶ μέσα κι' ἔξω στὴ Βουλὴ χιλιάδες ἔχουν γένει.
Ἂν ὅμως ἐδυστύχησε, θὰ εἰπῇ πῶς ἦταν λίγαις
Καὶ πῶς ἐχι εἰαζούντανε νὰ γένουν ἄλλαις τόσαις.

ΣΕ ΕΚΛΟΓΕΙΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΟΥΣ

Τὴν ψῆφο σὲ πλειστηριασμὸ τὴ δώσατε γιὰ πάντα
Ἀφοῦ πλερώθηκε σὲ σᾶς γιὰ 'να δυὸ χρόνια μόνον
Τώρ' ἂν πλερώνετ' εἴκοσι, κι' ὁ Θεὸς τὸ ξέρει ὡς πότε,
Τὸ λέτε σὲ κάθ' ἐκλογή, κακὴ δουλειὰ δὲν εἶναι.

ΣΕ ΠΝΕΜΜΑΤΙΚΟ

Δέχομαι τὴν Παράδεισο, Παπᾶ, ποῦ μοῦ προσφέρεις
Ἂν τὸν πατέρα 'κεῖ θὰ βρῶ, τὴ μάννα, τὰ παιδιά μου·
Ἀλλ' ἂν γι' αὐτὸ δὲν δύνεσαι καὶ νὰ μὲ βεβαιώσῃς,
Τὸ καμιλαύκι ποῦ φορεῖς πολὺ ἄσκημα σοῦ στέκει.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΕΜΕΝΟΣ

ΦΡ. ΝΙΤΣΕ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Εἶναι νύχτα βαθειά: καὶ φωνάζουν δυνατὰ οἱ βρύσες ποὺ τρέχουν. Ἡ ψυχή μου κ' ἐμὲ μιὰ βρύση εἶναι ποὺ τρέχει.

Εἶναι νύχτα βαθεια: καὶ γιὰ πρώτη φορὰ τώρα τοῦ τραγουδιστῆ ξυπνοῦν τὰ τραγούδια. Εἶναι τοῦ τραγουδιστῆ τραγοῦδι κ' ἡ ψυχή μου.

Ἔχω κάτι μέσα μου ποὺ θέλει νἄβγῃ ἔξω. Ἀσθυστο κι' ἀχόρταγο. Μιὰ λαχτάρα φλογερὴ ἔχω μέσα μου γι' Ἀγάπη, ποὺ μιλάει μονάχη της τὴ γλῶσσα τῆς Ἀγάπης.

Ἕνα φῶς εἶμ' ἐγώ: Ἄχ, καὶ νἄμουν Νύχτα! Μὰ ἡ μοναξιά μου εἶναι αὐτὴ νἄμαι τὸ φῶς ζωσμένος.

Νἄμουν Νύχτας γέννημα, νἄμουνα Σκοτάδι! Ἄχ, καὶ πῶς θὰ 'βύζανα στοῦ Φωτὸς τα στήθια!

Ἤθελα καὶ Σᾶς να Σᾶς βλογήσω ἀκόμη, ἄστρα λαμπερὰ καὶ φάροι ἐκεῖ 'πάνω!

Ὅμως μέσ' στὸ φῶς ἐγὼ ζῶ τὸ δικό μου, καὶ πίνω ξανὰ τὶς φλόγες ὁποῦ βγάζω.

Ξερω τὴν καλὴ τύχη ἐκεινοῦ ποὺ παιρνει· καὶ συχνὰ ὀνειρεύτηκα γι' αὐτό, ὅτι τὸ Κλέφτεις πρέπει νἀν' καλλίτερο ἀκόμη κι' ἀπ' τὸ Παίρνεις.

Αὐτὸ εἶν' ἡ φτωχεια μου: ποτέ του νὰ μὴ βρίσκῃ Ἀνάπαψι τὸ χέρι μου ἀπὸ τὸ νὰ χαριζῃ. Εἶνε κλίσι μου αὐτό, μεράκι μου νὰ βλέπω μάτια ποὺ μὲ καρτεροῦν, καὶ φωτισμένες Νύχτες τοῦ Πόθου.

Ὦ τῶν δωρητῶν ὅλων Μακαριότη! ὦ Σκοτείνιασμα στὸν Ἥλιο μου τριγύρω! ὦ λαχτάρα Ἐρευνας! ὦ Πεῖνα στὸν χορτάτον!

Ἐσεῖς παίρνετε ἀπὸ μὲ: Μὰ ἐγὼ μήπως ἀγγιξα στὴν ψυχή σας πάνω: Εἶναι χάσμα ἀνάμεσα τοῦ Παίρνω καὶ τοῦ Δίνω· καὶ τὸ πιὸ στενώτερο τοῦ χρειάζεται γεφύρι.

Ἀπὸ τὴν ὀμορφάδα μου μιὰ πεῖνα ξεφυτρώνει νὰ λυπήσω ἤθελα ἐκείνους ποὺ φωτίζω. Θέλω νὰ ληστέψω αὐτοὺς ποὺ ἔχω κάμει δῶρα.

— Λοιπὸν διψῶ Κακία.

Στὸ χέρι ποὺ μ' ἁπλώνεται, τραβῶ τὸ χέρι πίσω. Κι' ἀργοπορῶ καὶ πάω σὰν νερὰ ποὺ ἀργοκυλοῦν νὰ κάμουν καταρράχτη.

Λοιπὸν διψῶ Κακία.

Τέτοια ἐκδίκησι ἡ ἀρθονία μου πλαθει. Τέτοια τρέφει ἔχθρια ἀπὸ τὴν μοναξιά μου. Ὅλη ἡ εὐτυχια μου ποὺ εἶχα νὰ χαρίζω ἀπόθανε στὸ χάρισμα. Κι' ἡ ἀρετή μου ἡ ἴδια ὡς κι' αὐτὴ ἐκουράστηκε ἀπ' τὰ πολλὰ της πλούτη!

Ὅποιος χαρίζει ὁλονέν, τρέχει ἕνα κινδυνο νὰ χάσῃ τὴν ντροπή του. Ὅποιος μοιράζει ὁλονέν, βγάζει καὶ τὸ χέρι του ἀπ' τὴ πολὺ τὸ μοίρασμα κ' ἡ καρδιά του ρόζους.

Τὸ μάτι μου δεν τρέχει πιὰ τώρα μπροστὰ στὸ ντρόπιασμα τοῦ παρακαλετῆ. Τὸ χέρι μου ἔγινε σκληρὸ πολὺ γιὰ τὸ τρεμούλιασμα χεριῶν πολλὰ γεμάτα.

Ἀπὸ ποῦ τὸ δάκρυ μοῦ ἦρθε μέσ' στὸ μάτι κι' ἀπὸ ποῦ τὸ χνοῦδι ἐπάνω στὴν καρδιά: ὦ μοναξιὰ ἐκείνων ποὺ χαριζουν! ὦ σιγηλότη ἐκείνων ποὺ φωτίζουν!

Πολλοὶ Ἥλιοι σ' ἔρημο κυκλογυριζουν τώρα· κι' ὅπου βλέπουν σκοτεινὰ μιλοῦνε μὲ τὸ φῶς των. Σ' ἐμὲ σιωποῦν.

Ἐπειδὴ φέγγω κ' ἐγώ, μοῦ κρατοῦν ἀμάχη. Ἀσπλαχνοι γυριζουνε τὸν δρόμο τους καὶ πᾶνε.

Ἄσπλαχνος χωρὶς καρδιὰ γιὰ τὸν ἄλλον ὁποῦ φέγγει καὶ ψυχρὸς γι' ἄλλους Ἥλιους — τρέχει ὁ κάθε Ἥλιος.

Σὰν μιὰ μπόρα τρέχουνε τὸν δρόμο τους οἱ Ἥλιοι. Αὐτὸ εἶν' τὸ τρέξιμό τους. Θέλημα ἀδυσώπητο ἀκολουθοῦν καὶ πᾶνε. Ἡ κρυαδα τους αὐτή 'νε.

Ὦ ἐσεῖς γεννήματα τῆς Νύχτας καὶ σκοτάδια, πρώτα ζεσταθῆτε σεις πρὶν 'κεῖνοι ὁποῦ φέγγει! Πρώτα σεῖς τὸ γαλα σας καὶ τὴ δροσιὰ νὰ πιῆτε ἀπ' τοῦ Φωτὸς τὶς ρῶγες!

Ἄχ, παγώνω, καίεται τὸ χέρι μου στὸν πάγο. Ἄχ, διψῶ καὶ λαχταρῶ τὴν δίψα τὴ δική σας!

Εἶναι νύχτα βαθειά: ἄχ, γιατὶ νἄμαι φῶς! Νὰ διψῶ τὸ Σκοτάδι! Νὰ διψῶ τὴν Μοναξιά.

Εἶναι νύχτα βαθειά: καὶ φωνάζουν δυνατὰ οἱ βρύσες ποὺ τρέχουν. Ἡ ψυχή μου κ' ἐμὲ μιὰ βρύση εἶναι ποὺ τρέχει.

Εἶναι νύχτα βαθειά: καὶ γιὰ πρώτη φορὰ τώρα τοῦ τραγουδιστὴ ξυπνοῦν τὰ τραγούδια. Εἶναι τοῦ τραγουδιστῆ τραγοῦδι κ' ἡ ψυχή μου.

Τάδε λέγει Ζαρατούστρας.

Μετάφρ. ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΣΠΥΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

Ο ΠΕΡΙΑΛΓΗΣ ΚΛΕΩΝ

«Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώττης γλυκείων μέλιτος ῥέεν αὐδή»

Τί σύμπτωση! Δανεικὸ τὸ βιβλίο ποὺ μίλησα ἐδῶ καὶ μερικοὺς μήνες ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Νουμᾶ», δανεικὸ καὶ τὸ βιβλίο τ' ὁμορφοτυπωμένο ποὺ στοχάστηκα πῶς θὲ θἄταν ἄσκημο νὰ πῶ κατὶ γιὰ τοῦτο δυόμισι λόγια. Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι τ' «Ἄλγη» τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ, «φιλοσόφου ποιητοῦ, ὑπερμάχου τῆς ὑψηλῆς γλώσσης, ἱεροψάντου τῶν μουσῶν, κ.τ.λ. κ.τ.λ» καθὼς τὸν ὀνόμασαν κομπόσοι σοφοὶ κριτικοὶ τῆς Ρωμιοσύνης. Τὸν κ. Ραγκαβῆ μοῦ τὸν ἐθύμησε τὸ πρόγραμμα τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, ὅπου θὰ παιχτεῖ τὸ χειμώνα τὸ δράμα του «Ἴσαυροι», καὶ τ' «Ἄλγη» του μοῦ τὰ θύμησαν οἱ «Μαλλιαροί» τοῦ κ. Πανταζῆ. Ἀλλὰ σύφωνα μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς νόμους ποὺ κυβερνάνε τῶν παραστάσεων τὴν ἀνάπλαση, τὸ νόμο δηλαδὴ τοῦ συχρονισμοῦ, τ' «Ἄλγη» μοῦ θύμησαν τὶς διασκεδαστικὲς στιγμὲς ποὺ πέρασα ὅταν τὰ διάβαζα καὶ τὰ γέλοια ποὔκανα. Ἔχουν παρατηρήσει οἱ ψυχολόγοι πῶς μιὰ ἀπὸ τὶς ὁρμὲς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι—μορφὴ ἴσως τῆς κοινωνικῆς ὁρμῆς—εἶναι, λέγω καὶ φημί, νὰ κάνει συμμετόχους τοὺς ἄλλους στὶς ψυχικές του κατάστασες. Γι' αὐτὸ γράφω κ' ἐγὼ γιὰ τ' «Ἄλγη», ἴσως κατορθώσω μὲ τοὺς λίγους στίχους ποὺ θὰ παραθέσω—γιατὶ δὲν ἔχω μπροστά μου τὸ βιβλίο, μόνε γράφω ἀπὸ σημειώματα ποὺ κράτησα ὅταν τὸ διάβαζα—ἴσως λοιπὸν κατορθώσω νὰ διασκεδάσουνε μ' αὐτοὺς τοὺ «Νουμᾶ» οἱ ἀναγνώστες.

Ἐδῶ τελειώνει τὸ προοίμιον ὅπου σύφωνα μὲ τοὺς ἀρχαίους ρητορικοὺς ἐξήγησα τοὺς λόγους ποὺ μ' ἔκαναν νὰ γράψω γιὰ τ' «Ἄλγη» καὶ ὅπου ἀντίθετα πρὸς αὐτοὺς ξέχασα νὰ ζητήσω τὴν εὔνοια τῶν ἀναγνωστῶν μου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπελαβόμην τῆς προσφωνήσεως, ἄνδρες ἀναγνῶσται. Ὕστερα λοιπὸν ἀπὸ τὸ προοίμιο μπαίνω στὸ θέμα μου.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1877, τοῦ πατρὸς τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως Α. Σούτσου βασιλεύοντος ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Παρνασσῷ δημοσιεύτηκε ὁ «Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης» δράμα τοῦ κ. Ραγκαβῆ, καὶ στὸ ξώφυλλό του ἀνάγγελνε τὴν «προσεχῆ ἔκδοσιν τῶν «Ἀλγέων—ὧν» συλλογῆς λυρικῶν ποιήσεων». Ἡ συλλογὴ ὅμως αὐτὴ μόλις στὰ 1893 εἶδε τοῦ ἥλιου τὸ φῶς, πέντε χρόνια δηλαδὴ ὕστερ' ἀπὸ τὸ αἱρετικὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη. Δὲν πιστεύω πῶς ἐπίτηδες 16 χρόνια πρὶν ἔβγῃ τὸ βιβλίο τἀνάγγειλε ὁ ποιητής, γιὰ νὰ τὸ προτιμένουμε σὰν τὸ Μεσσία τῆς ποίησης τῆς νεοελληνικῆς. Πιστεύω ὅμως ὅτι πιὸ κατάλληλη ἐποχὴ γιὰ νὰ ἐκδοθοῦν τ' «Ἄλγη» εἶτανε τὸ 77 παρὰ τὸ 93. Τότες «ὁ πατὴρ τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως καὶ ἀναμορφωτὴς τῆς γλώσσης» (βλέπε πρόλογο τοῦ ἀτίθασου ποιητή, δράμ. Σούτσου, 1874) Ἀλ. Σούτσος βασίλευες ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω, στὴ χώρα τὴν ποιητική. Τότε' εἶταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ὁ Κουμανούδης ἔκανε γενικὴ τοῦ Κουμανούδου, καὶ τὰ ποιηματικὰ δὲν καταδεχόντουσαν νὰ «ἐκδίδονται», ἀλλὰ νὰ «ἐκδιδῶνται». Τότες τρέχαμε μὲ τὰ τέσσερα πρὸς τὴν ἀρχαία γλῶσσα, ποὺ τὴ βλέπαμε πέρα νὰ γυαλίζει, σὰν τοὺς ταξιδιῶτες τῆς Σαχάρας ποὺ βλέπουνε μακριὰ μέσα στὸ φλογερὸ τὸν ἄμμο, λίμνες νὰ λάμπουνε καθρεφτίζοντας δέντρα στὰ νερά τους. Τότες οἱ Καρασούτται, καὶ οἱ Βλάχοι, καὶ οἱ Βασιλειάδαι ἦταν οἱ ποιηταὶ τῆς ἡμέρας, καθὼς οἱ Ἀφεντούλαι, καὶ οἱ Ὀρφανίδαι ἦταν οἱ κριτικοί.

Τότε... μὰ ποὺ νὰ τὰ ἱστορήσω ὅλα τὰ καλὰ τῆς χρυσῆς ἐκείνης ἐποχής; Γι' αὐτὸ νομίζω πῶς